

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) เพื่อศึกษาภาวะสุขภาพและพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพในพนักงานกวาดถนน ที่เป็นพนักงานลูกจ้างของเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ถึง เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2549

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ พนักงานกวาดถนนที่เป็นลูกจ้างของเทศบาล ในจังหวัดสงขลา จำนวน 341 คน ซึ่งจากข้อมูลในจังหวัดสงขลาทราบว่า แต่ละเทศบาลของจังหวัดมีบริบทการทำงาน ลักษณะการทำงานและสภาพแวดล้อมการทำงานที่คล้ายคลึงกัน รวมทั้งพนักงานทุกคนได้รับค่าตอบแทนในอัตราเดียวกัน คือ 5,880 บาทต่อเดือน และเป็นอัตราคงที่ไม่ปรับเปลี่ยนตามประสิทธิภาพการทำงาน (กองสาธารณสุข เทศบาลนครสงขลา, 2548; กองสาธารณสุข เทศบาลนครหาดใหญ่, 2548)

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา เป็นพนักงานกวาดถนนที่เป็นลูกจ้างของเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวนทั้งสิ้น 230 คน เมื่อกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากรายขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 คน ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ตามคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. เป็นพนักงานลูกจ้างที่มีประสบการณ์ในการทำงานกวาดถนนมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี
2. สามารถสื่อสารความหมายและเข้าใจภาษาไทย
3. ยินดีและให้ความร่วมมือในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลและสุขภาพทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง ความดันโลหิต ประวัติการทำงานในอดีตและในปัจจุบัน ประวัติการเจ็บป่วยในอดีตและปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 ภาวะสุขภาพของพนักงานกวาดถนน เป็นการประเมินการรับรู้อาการหรือความไม่สุขสบายทางด้านร่างกายและจิตใจ จากการสัมผัสสิ่งคุกคามต่อสุขภาพในสภาพแวดล้อมการทำงานและลักษณะการทำงานในช่วง 1 เดือนก่อนการศึกษา โดยแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาจากแนวคิดการประเมินสุขภาพตามความเสี่ยงและการทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ (ภาคผนวก ก) ประเมินการรับรู้อาการหรือความไม่สุขสบายทางด้านร่างกายและจิตใจ จากการสัมผัสสิ่งคุกคามต่อสุขภาพจากการทำงาน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ (4 ข้อ) ด้านเคมี (7 ข้อ) ด้านชีวภาพ (4 ข้อ) ด้านจิตสังคมและความปลอดภัยในการทำงาน (4 ข้อ) ด้านการยศาสตร์ (1 ข้อ) ลักษณะคำตอบของแบบสัมภาษณ์เป็นแบบเลือกตอบ 2 คำ (dichotomous) คือ มี และ ไม่มี

มี	หมายถึง	มีอาการหรือความไม่สุขสบายดังที่ระบุไว้
ไม่มี	หมายถึง	ไม่มีอาการหรือความไม่สุขสบายดังที่ระบุไว้

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของพนักงานกวาดถนน ประกอบด้วยพฤติกรรม 6 ด้าน จำนวน 47 ข้อ (ภาคผนวก ก) ได้แก่ การออกกำลังกาย (4 ข้อ) โภชนาการ (8 ข้อ) การหลีกเลี่ยงสารเสพติด (3 ข้อ) การปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยและการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน (13 ข้อ) การจัดการความเครียด (10 ข้อ) และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (9 ข้อ) ประเมินโดยแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาขึ้นจากแนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพและการลดภาวะเสี่ยงในคนทำงานของโรเจอร์ (Rogers, 2003) ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรม ลักษณะคำตอบของแบบสัมภาษณ์เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ ดังนี้

ทำเป็นประจำ	หมายถึง	ได้ปฏิบัติกิจกรรมนั้นทุกวันหรือทุกครั้งที่มีกิจกรรม
ทำเป็นบางครั้ง	หมายถึง	ได้ปฏิบัติกิจกรรมนั้นเป็นส่วนน้อย เพียงสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง
ไม่เคยทำ	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติกิจกรรมนั้นเลย

การให้คะแนนแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ ได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน

ดังนี้

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
ทำเป็นประจำ	2 คะแนน	0 คะแนน
ทำเป็นบางครั้ง	1 คะแนน	1 คะแนน
ไม่เคยทำ	0 คะแนน	2 คะแนน

การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพโดยรวมและแต่ละด้าน ใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมและแต่ละด้าน โดยใช้เกณฑ์ $\bar{X} \pm 1S.D$ เป็นตัวแบ่งในการกำหนดช่วงคะแนน 3 ระดับ คือ พฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพในระดับสูง พฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพในระดับปานกลางและ พฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพในระดับต่ำ โดยกำหนดคะแนนพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพทั้งโดยรวมและรายด้าน ด้วยเกณฑ์ดังนี้

คะแนนมากกว่า $\bar{X} + 1S.D$ หมายถึง พฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพในระดับสูง
 คะแนนเท่ากับ $\bar{X} \pm 1S.D$ หมายถึง พฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพในระดับปานกลาง
 คะแนนน้อยกว่า $\bar{X} - 1S.D$ หมายถึง พฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพในระดับต่ำ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity)

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 ท่าน ประกอบด้วย แพทย์อาชีวเวชศาสตร์ 2 ท่าน พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลอาชีวอนามัย 2 ท่าน และพยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ 2 ท่าน (ภาคผนวก ข) พิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและนำแบบสัมภาษณ์ไปคำนวณหาดัชนีความตรงตามเนื้อหา (content validity index [CVI]) ได้ค่าดัชนีความตรงของเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์เท่ากับ 0.91 (ภาคผนวก ค)

การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability)

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ภาวะสุขภาพและแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองใช้กับพนักงานกวาดถนนในเทศบาล จังหวัดสงขลา ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 15 คน โดยวิธีทดสอบซ้ำ (test-retest) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเดิมทดสอบในระยะห่างกัน 2 สัปดาห์ นำคะแนนที่ได้ไปคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (pearson's product moment

correlation coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ในส่วนของภาวะสุขภาพเท่ากับ .99 และพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพโดยรวมเท่ากับ .99 โดยค่าความเชื่อมั่นของพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพด้านการออกกำลังกายและการหลีกเลี่ยงสารเสพติดเท่ากับ 1 ด้านโภชนาการเท่ากับ .95 ด้านความปลอดภัยและการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานเท่ากับ .96 ด้านการจัดการความเครียดเท่ากับ .98 และด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเท่ากับ .97

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ได้มีการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง (ภาคผนวก ง) โดยก่อนการศึกษา ผู้วิจัยนำโครงร่างวิทยานิพนธ์เข้ารับการพิจารณาจากคณะกรรมการด้านจริยธรรมการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อผ่านการอนุมัติ ผู้วิจัยทำการชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนของการรวบรวมข้อมูลการวิจัย พร้อมทั้งขอความยินยอมในการเข้าร่วมวิจัยด้วยการลงนามยินยอมเข้าร่วมการวิจัย และขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล (ภาคผนวก จ) โดยแจ้งสิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัยและบอกเลิกการเข้าร่วมวิจัยครั้งนี้ได้ตลอดเวลาโดยไม่เกิดผลเสียหายต่อกลุ่มตัวอย่าง การนำเสนอผลการวิจัยจะนำเสนอในภาพรวมโดยไม่ระบุชื่อของกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลที่ได้จะเก็บไว้เป็นความลับและนำมาใช้เพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้อย่างแน่นอน

ขั้นตอนและวิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ถึงนายกเทศมนตรี เทศบาลนครหาดใหญ่ เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย พร้อมทั้งขออนุญาตรวบรวมข้อมูลในเทศบาลนครหาดใหญ่
2. ภายหลังจากได้รับอนุญาตในการรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยเข้าพบผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลนครหาดใหญ่และกลุ่มตัวอย่าง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมการวิจัย เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์กำหนด และขออนุญาตในการเข้าสังเกตลักษณะการทำงานในพื้นที่ของพนักงานกวาดถนน

3. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยแนะนำตัวกับกลุ่มตัวอย่างและพหุศาสตร์ศึกษากลุ่มตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดจนครบ 181 ราย จึงยุติการสัมภาษณ์

4. ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนนำไปวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยการวิเคราะห์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าพิสัย ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การวิเคราะห์ข้อมูลภาวะสุขภาพพนักงานกวาดถนน ใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. การวิเคราะห์พฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพพนักงานกวาดถนน ใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน